سەید حەکیم لە کۆبوونەوەی رێژەهەلاتی ناوڕاست (میری): عێراق لە دووبانگ دایو هەبژاردنگانی داهاتووشکلیلە بە سەقامگیری هەمیشەیی و نەهشتنی گەندلیش پێویستی بە چاکسازی بونیاتنەر هەیە

لەکاتی ئامادەبوونی وەک میوانێك لە کۆبوونەوەی رێژەهەلانی ناوڕاست 2025 (میری) سەماحەتی سەید حەکیم سەرکی هاوپەیمانێتی هەزکانی دەوڵەتی نیشتمانی رێژی سەشەممە 7ی تشرینی یەکەم بەڕێزیان گوتی عێراق مێنەتی زۆری بینیوە لە ڕووی سیاسی و کەمەلایەتی و ئەمنی و ئابووری ئەو قەیرانەش هاوکەشەی 2003 لە دەورووبەری ناوچەکە و نەودەوڵەتی هەلاوگر دەکاتەوە، دووپاتیشی کردەوە کە ئەمرۆ ولات لە دەخیکی سەقامگیر تێپەڕ دەبێت و لەگەڵ پێشهاتی ئەرێنی لە ڕووی ئابووری و کرانەوەیەك لەگەڵ عەرەبی و نەودەوڵەتی کە بەشوێکی بەرچاو بەدی دەکرێت.

هەروەها ئاماژەی کرد کە هەبژاردنگانی داهاتوو زۆر گرنگە لەبەر ئەوەی ڕۆڵەکە بە گواستنەوە لە قۆناغی سەقامگیری لاوازی ئێستا بە قۆناغی سەقامگیری هەمیشەیی..

سەماحەتی سەید حەکیم ڕوونیکردەوە کە پێوەندییەکی پێچەوانە لەنێوان دەستوەردانی دەرەکی و هەزی دەوڵەتدا هەیە، هەرچەندە دەوڵەت بەهەزتر بێت دەستوەردانی دەرەکی لاوازتر دەبێت و بەپێچەوانەشەوە ڕاستە، هەروەها ئاوڕی خستەوە کە سروشتی دەخی ئێستا دابەزینێکی بەرچاوی دەستوەردانی دەرەکی بەخێوە بینیوە ئەمش دگەڵتەوە بە بەهەزی دەوڵەتی عێراق و تێگەیشتنی ئەو وەتانە لەدەستورنەدان لەکاروباری ناوخۆ و خواستی عێراقییەکان بە بەیاردان کە بەپێی ئیرادەی خەیان و بڕژەوەندییە نیشتمانییەکانی خەیانە..

بەڕێز حەکیم جەختی لەوە کردەوە کە قۆناغی داهاتوو تێکەبوونی هەمووان لەنێو دەوڵەتی عێراقدا بەخێوە دەبینێت و ئاماژەی بەوەدا کە بوونی ئەو هەزە سیاسیانەی بەشداری هەبژاردن دەکەن و بەرگریان لەدەکەن و بەهەزە چەکدارەکان وەسف دەکرێن، پێشکەوتنەکی گرنگ چونکە ئەم هەزانە ئەمە بوونەتە بەشێک لەپرۆسەی سیاسی و کەبەکە لەگەڵ ئەوانی تر دەکەن، بەدەستهێنانی متمانەی گوتیشی کە دەستووری ئێستا گوزارشت لەگرێبەستێکی کەمەلایەتی دەکات و ئیرادە بەنام ڕووبەڕووی کێشەی جێبەجێکردن بەتەوە کە زۆربەی لایەنەکان جەختیان لەسەر مافەکانیان کردووەتەوە و پابەندبوونەکانیان پشتگوێ دەخەن و ئەم بەچوونێ قبوڵ ناکرێت، چونکە ئەوەی بە تە مافە ئەرکی کەسانی ترە و ئەوەی لەسەر تە ئەرکە مافی ئەوانی ترە، لەم چوارچێوەیشدا سەماحەتی داوای پەسەندکردنی دەستوری بەتەواوی کرد و ئاماژەی بەوەدا کە هیچ دژایەتییەك نییە بە پەداچوونەوە بەکەکەوتنی کەمەلایەتی و سیاسی دوای بیست ساڵ و لەبەر ڕۆشنایی پێشهاتەکان و دنیابوون لە دروستی ڕوانگەکان، هەروەها ڕوونیشی کردەوە کە قۆناغی داهاتوو گونجاوە بۆ تاوتوێکردنی دەسەڵە ستراتیژییەکان بەتایبەتی ئەوانەی پێویستیان بە زۆرینە هەیە.

سەماحەتی ئاماژەی کرد کە دەستوور زۆری لە جێبەجێ کراوە و ناکۆکی لەسەر هەندێك بڕگەکانیشی هەیە و ڕوونیشی کردەوە کە کەکەوتنی نەوتی نیوان حکومەتی ناوەندی و حکومەتی هەرێم دێریخست کە دیدی کاملی قبوولکراو لە نێوان هەردوو لانەکە هەیە، ئەوەش کارئاسانییەکی باش بۆ بەیەکردنی یاسای نەوت و غاز لەهەموو ساتێك پێشتر و ئاگەر ئەو یاسایەش دەربچێت زۆر شت کەدەخرێت لە یەکێك لە گرنگترین دەسەڵەکانی نیشتمانی دا.

سەبارەت بە سیستەمی فیدرالی لە عێراق سەماحەتی گوتی سیستەمەکانی فیدرالی ڕووبەڕووی هەندێك تێگرێ دەبێتەوە لەزەر لە شوێنەکان کە ئەویش پێوەستە بە دەستلاتەکان و پانتاییەکان نێوان ناوەند و شوێنەکان و ویلایەتەکان هەروەها لەنێو خودی ویلایاتەکانیش بەلام سیستەمی سیاسی عێراق لەم ڕووەوە بەڕێگای ڕاست دەروات و جیاوازی لە بەچوونیش بەسروشتی خەی شتێکی ئاسایی بەمەرجێك نەبێتە ناکۆکی و

تووڕبوون کە کاریگەری لەسەر سروشتی کۆمەلایەتی هەیە..

سەماحەتی ڕوونیکردەوە کە داهاتی عێراق زۆرینەی نەوتییە و بودجەش بەم شێوەیە ناکەخرێت و لەسەر گۆڕی عێراق دابەش دەکرێت بەپێی دابەشبوونی دانیشتوان و دووپاتی کردەوەش کە حکومەتی ئیتحادی ماموستایان لەگەڵ پارێزگاکان دەکات بۆ ناونیشانی فەرمانبەران کە لە دەستپێکانی تەمار کراون بەڵام لەگەڵ هەرێم ئاوەها نییە، هەروەها هیوای خواست ئاوەکۆتنە نەوتییەی لەگەڵی ناردنە دەرەوەی نەوت لەگەڵی سەمەنتۆ ئەنجامدرا ببێتە هەکارێك بۆ دابەشکردنی داهات بەشێوەیەکی دادپەروەرانە لە نێوان هەموو عیراقییەکان.

جەنابی جەختی لەوە کردەوە کە قەناغی داهاتوو تەوگلانی هەمووان لەنێو دەوڵەتی عێراقدا بخەیەوە دەبینێت و ئاماژەی بەوەدا کە بوونی ئاو هێزە سیاسیانەی بەشداری هەڵبژاردن دەکەن و بەرگریان لەدەکەن و بەهێزە چەکدارەکان وەسف دەکرێن پێشکەوتنەکی گرنگ چونکە ئەم هەزانە ئەمڕۆ بوونەتە بەشێک لەپرۆسەی سیاسی و کێبەرکێ لەگەڵ ئاوانی تر دەکەن بۆ بەدەستهێنانی متمانەی و ڕوونیکردەوە کە دەستووری ئێستا گوزارشت لەگرێبەستێکی کۆمەلایەتی دەکات ئیرادە و ئاراستەی عێراقییەکان بەڵام ڕووبەڕووی کۆشەی جێبەجێکردن بۆتەوە کە زۆربەی لایەنەکان جەختیان لەسەر مافەکانیان کردووەتەوە و پابەندبوونەکانیان پشتگوێ دەخەن ئەم بەچوونە قبوڵ ناکرێت، چونکە ئاوەی بۆ تۆ مافێ ئەرکی کەسانی ترە و ئاوەی لەسەر تۆ ئەرکێ مافی ئاوانی ترە لەم چوارچێوەیشدا جەنابی داوای پەسەندکردنی دەستوور بۆتەواوی کرد و ئاماژەی بەوەدا کە هیچ دژایەتییەک نییە بۆ پەداچوونەوە بەیەکەوتنی کۆمەلایەتی و سیاسی دوای بیست ساڵ و لەبەر ڕۆشنایی پێشهاتەکان و دەنیابوون لە دروستی ڕێوڕەوەکانێ.

.

سەبارەت بەشێوەی نەهێشتنی گەندەڵی سەید حەکیم ئاماژەی بەوەدا کە عێراق پێویستی بەچوارچێوەیەک هەیە بۆ نەهێشتنی گەندەڵی ودووپاتیشی کردەوە کە شەفافییەت و ڕوونی و وازهێنان لەبیرکراسی گرنگن بۆ ئاوەی ئاو ڕێڕەوە تاریکانەی کە ئاسانکاری بۆ باوبوونەوەی گەندەڵی دەکەن بەرەو نەمان بڕۆن، هەروەها داوای کرد کە گەندەڵی بۆ شۆڕەیەکی پێکهاتەیی چارەسەر بکرێت...

لەکۆتاییدا سەماحەتی دووپاتی کردەوە کە عێراق لە دووڕیانەکە و پێویستە ئاو دەستکوتانە بۆ فیرنەدین کە بەدەستهاتوون بۆ ئاوەی بگەینە سەقامگیری هەمیشەیی و لەرەش گرنگی هەڵبژاردنەکانی داهاتوو بەرجەستە دەبێت لەگەڵ ئاو بەهایەی کە دەبێت لە هەڵبژاردنەکان هەبێت لەو هەڵبژاردنەی 11-11 ئەنجام دەدرێت و جەختیشی لەسەر گرنگی هەڵسوکەوتی ڕاست لەکاتی هەڵبژاردنەکان کرد بۆ ئاوەی هێزە سیاسییەکان بتوانن خۆرا حکومەت پێك بهێنن و ئاوەش پێشچوونێ لە سیستەمی سیاسی و هەروەها گۆشبینی خەڵکی دەبێ لاوەی کە هەڵبژاردنی داهاتوو ببێتە هەکارێك بۆ باشکردنی سەقامگیری لەهەموو ولاتدا.